

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ל' מנחם אב תשע"ג

פרשה:
פרשת שופטים

כותרת:
כשהמלך מפנה את הדרך לכלה...

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת שופטים

כשהמלך מפנה את הדרך לכלה...

בזמנו התפרסמה כתבת פרופיל ב'טיים מגזין' על ראש הממשלה בנימין נתניהו תחת הכותרת King Bibi. הכותרת הזאת צרמה ליהודים רבים, משום שלעם היהודי אין זכרונות חיוביים כל-כך ממלכים. החל משאול המלך ועד לבר כוכבא, ההיסטוריה של המלכים בעיני עם ישראל אינה מזהירה במיוחד.

אבל כמובן, לכל כלל יש יוצא מן הכלל. אני רוצה לחלוק איתכם את סיפורו של מלך יהודי שמלך בדיוק לפני אלפיים שנה בארץ ישראל ושמו אגריפס המלך שהיה נכדו של מלך מפורסם עוד יותר – המלך הורדוס.

בעולם הכללי הורדוס מפורסם כאחד הבנאים הגדולים ביותר. לאחרונה נחשף הארמון שלו בשומרון וכולם מתפעלים מהיקף הבניה שלו. על בית המקדש שהורדוס הרחיב ושיפץ נאמר כי מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין מפואר מימיו (סוכה נא, ב). אולם בעם היהודי הורדוס זכור כמלך רשע ואכזר שרצח את אשתו ובניו וכן רצח עוד יהודים רבים שניסו להתנגד למרותו.

נכדו של הורדוס – המלך אגריפס – דווקא זכור לטוב, ולחז"ל יש רק דברים טובים וחיוביים לספר אודותיו.

מסופר במדרש ש"אגריפס המלך ביקש להקריב ביום אחד אלף עולות, שלח ואמר לכהן גדול אל יקריב אדם היום חוץ ממני", ייתכן שזה היה ביום הראשון למלכותו או כיו"ב, והוא החליט שבאותו היום הוא שומר את המזבח לקורבנות של עצמו. והנה "בא עני אחד ובידו שתי תורים, אמר לכהן הקרב את אלו, אמר לו: המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום. אמר לו: אדוני כהן גדול ארבעה אני צד בכל יום ואני מקריב שנים ומתפרנס משנים, אם אי אתה מקריבן אתה חותך פרנסתי, נטלן והקריבן".

באותו לילה "נראה לו לאגריפס בחלום קרבן של עני קדמך" – הראו לו משמיים שהקרבן של אותו עני שהקריב שני ציפורים קטנים – חשוב יותר בעיני הקב"ה יותר מאשר אלף העולות שהקריב אגריפס המלך. "שלח ואמר לכהן גדול לא כך צויתך אל יקריב אדם חוץ ממני היום". למשמע שאלתו, סיפר לו הכהן הגדול דברים כהווייתן: "אדוני המלך בא עני אחד ובידו שתי תורים אמר לי הקרב אלי את אלו, אמרתי לו המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום. אמר ארבעה אני צד בכל יום ואני מקריב שנים ומתפרנס משנים, אם אי אתה מקריב

אתה חותך את פרנסתי, לא היה לי להקריבן? אמר לו [אגריפס]: יפה עשית כל מה שעשית" (ויק"ר ג, ה).

מלך רגיל מן המניין שהיה מגלה שהכהן הגדול הפר הוראה מפורשת שלו – היה בוודאי מעניש אותו קשות, אבל אגריפס נהג בענווה ועוד שיבח את הכהן הגדול על כך שהוא הפר את מצוותו. בתורה יש מצווה שנקראת "הקהל". בזמן שבית המקדש היה קיים, פעם בשבע שנים בחג הסוכות היו מתאספים כל עם ישראל, אנשים נשים וטף, בירושלים. המלך היה עומד על בימת עץ מוגבהת וקורא את חומש דברים בפני כולם. המטרה של האירוע הזה היתה לשחזר את מעמד הר סיני כאשר כל בני ישראל עמדו למרגלות ההר וקיבלו את התורה. פעם בשבע שנים ערכו מעין "שידור חוזר" שבו המלך קורא את חומש דברים והעם מחזק שוב את התחייבותו והתמסרותו לקיום התורה והמצוות.

הנוהג היה שכל העם היה עומד על רגליו כמו במעמד הר סיני, ורק המלך יושב וקורא מתוך ספר התורה בישיבה. המשנה במסכת סוטה מספרת שאגריפס המלך קרא את התורה כשהוא עומד על רגליו למרות שהיה מותר לו לשבת, אך הוא נהג בענווה וקרא את ספר דברים בעמידה – "ושבחוהו חכמים", חכמים אהבו את הענווה שלו. שוב אנו מוצאים שדרשו לשבח את אגריפס המלך שנהג מתוך ענווה.

כאן אנחנו מגיעים לחלק של הסיפור ששייך לפרשת השבוע שלנו. בפרשתנו – שופטים – אנחנו קוראים על מצות מינוי מלך, מיהו הראוי להיות מלך על ישראל. התורה אומרת: "מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי" (דברים יז, טו). כלומר, שמלך בישראל יכול להיות רק אדם שאמו ואביו מישראל ואילו גר שנתגייר לא יכול להיות מלך. אגריפס המלך היה נכדו של הורדוס שבעצמו היה גר, וגם מצד אמו הוא היה ממשפחת גרים, ולכן כשהוא עמד וקרא את חומש דברים והגיע לפסוק הזה שאנו קוראים בפרשתנו "לא תוכל לתת עליך איש נכרי" – זלגו עיניו דמעות, "שהמקרא הזה פוסלו מן המלכות" (רש"י). אולם "אמרו לו אל תתירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה" (סוטה מא, א).

עם ישראל אהב את המלך הטוב והעניו והם ניחמו אותו ואמרו לו שהם מחשיבים אותו כאח שלהם, אף-על-פי שלאמיתו של דבר הוא לא היה ראוי למלכות מצד יחוסו – עד כדי כך הם אהבו אותו! (ראה 'התוועדויות' תשמ"ח כרך א עמ' 314).

את הענווה של אגריפס אפשר לראות גם מהסיפור הבא: באותה עת היה נהוג שמוליכים את הכלה מביתה אל חתונתה בתהלוכה גדולה עם תזמורת ושמחה גדולה.

ישנה הלכה מעניינת שאם מוליכים כלה לחופתה, וממול מגיעה תהלוכה של לוויה, כלומר: מצד אחד מלווים את הכלה ומן הצד השני מלווים את המת, וישנה שאלה איזו תהלוכה צריכה

לזוז הצידה ולבחור בדרך אחרת – למי יש זכות קדימה? "תנו רבנן מעבירין את המת מלפני הכלה" – הלוויה צריכה לזוז וללכת בדרך אחרת ולפנות את הדרך לכלה. הגמרא מסיימת את דבריה ופוסקת: "וזה וזה מלפני מלך ישראל", אם השיירה של המלך מגיעה במקרה כזה, הרי שגם התהלכה של הכלה צריכה לפנות את הדרך למלך, כי המלך קודם גם לכלה. ממשיכה הגמרא ומספרת "אמרו עליו על אגריפס המלך שעבר מלפני הכלה ושבוהו חכמים" (כתובות יז, א). גם במקרה הזה אגריפס נהג בענווה ופינה את הדרך לכלה, למרות שמצד הדין הוא קודם לכלה ולשיירתה.

אנו עומדים בחודש אלול שזהו החודש שבו מסיימים את השנה ומתכוננים לקראת השנה הבאה עלינו לטובה ולברכה. ישנם אנשים שעוסקים בחשבון נפש; הם בודקים מה הם לא עשו כמו שצריך במהלך השנה החולפת ומנסים לתקן את הדברים. אם הם פגעו במישהו הם פונים אליו ומתנצלים בפניו ומבקשים סליחה וכו'.

בא הרבי ואומר שמאמר חז"ל הזה ש"מעבירין את המת מלפני הכלה" מלמד אותנו לקח מאד חשוב בהכנה לשנה החדשה.

מה שהתרחש במהלך השנה החולפת הוא כבר בגדר של "מת", זה כבר היסטוריה שחלפה ועברה, ואילו השנה הבאה עלינו לטובה היא בגדר של "כלה" – חיים חדשים שכעת רק נפתחים ומתחילים. חז"ל מלמדים אותנו ש"מעבירים את המת מלפני הכלה" – במקום להתעסק באירועי העבר מוטב להתכונן לעתיד כיאות. במקום העיסוק האובססיבי במה עשיתי לא נכון שנה שעברה ולהצטער שלא ניצלנו את הזמן בצורה חכמה, מוטב להתכונן ולקבל החלטות טובות ומועילות כיצד אני הולך לנהוג נכון בשנה הבאה.

ואז כאשר ה"כלה" באה, כלומר כשהשנה החדשה נכנסת, הרי שגם ה"מלך" – מלך מלכי המלכים הקב"ה מפנה את הדרך לכלה, מוכן לקבל אותנו ולהעניק לכולנו שנה טובה ומתוקה. (ראה 'אגרות קודש' כ"ק אדמו"ר כרך טז עמ' קיב).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד